

ZBIGNIEW ŻÓŁTOWSKI

EWIDENCJA A USTALANIE ZASOBÓW ZŁÓŻ KOPALIN

Zasadniczym zadaniem państwowej służby geologicznej na odcinku surowcowym jest zabezpieczenie perspektyw rozwojowych przedsiębiorstw opartych na bazie surowców mineralnych. Spośród środków prowadzących do wykonania tego zadania omówione zostanie w niniejszym artykule ustalanie stopnia poznania zasobów złóż kopalin oraz ewidencjonowanie zasobów kopalin i sporządzanie bilansu ze specjalnym zwróceniem uwagi na różnice, jakie między tymi pojęciami zachodzą.

Sposób, w jaki sporządzony został bilans kopalin w roku 1953, spowodował, że ustalanie stopnia poznania zasobów złóż kopalin jest niejednokrotnie identyfikowane z ewidencjonowaniem zasobów, mimo że są to dwa różne pojęcia. Ażeby zrozumieć różnice, jakie między nimi zachodzą, należy je pokrótce omówić.

Celem ustalania stopnia poznania zasobów złoża kopaliny jest obliczenie ilości kopaliny w złożu, jakości kopaliny oraz geologiczno-górnicznej możliwości jej wydobywania, aby przez to zabezpieczyć przedsiębiorstwo, którego działalność jest lub będzie oparta na eksploatacji złoża.

Przez ustalenie stopnia poznania zasobów złoża kopaliny należy rozumieć cały „cykl produkcyjny”, składający się z:

- 1) zaprojektowania i wykonania robót geologiczno-rozpoznawczych,
- 2) pobrania próbek z wyrobisk i odkrywek naturalnych,
- 3) poddania próbek badaniom w zakresie niezbędnym do ustalenia stopnia poznania zasobów złoża w danej kategorii, a w szczególności w zakresie niezbędnym do ustalenia jakości kopaliny,
- 4) obliczenia zasobów kopaliny w złożu,
- 5) przedstawienia otrzymanych wyników w formie operatu dokumentacyjnego, składającego się z części opisowej, tabelarycznej i graficznej.

Sposoby i wymogi stawiane przy ustalaniu stopnia poznania zasobów złóż poszczególnych kopalin są szczegółowo omówione w instrukcjach prezesa Centralnego Urzędu Geologii, których projekty są większości geologów znane, a które wkrótce wejdą w życie i dlatego nie będę ich tu szerzej omawiał.

Gotowym produktem omawianego cyklu jest operat dokumentacyjny (dokumentacja geologiczna złoża kopaliny), który może być jednak przekazany do dalszego wykorzystania dopiero z chwilą zatwierdzenia przez Komisję Zasobów Kopalin. Komisja Zasobów Kopalin jest tym organem państwowej służby geologicznej, który ocenia sposób przeprowadzonych robót

geologiczno-rozpoznawczych, wykonanych badań, obliczenia zasobów kopaliny oraz sporządzenia dokumentacji i który jest odpowiedzialny za to, że przedsiębiorstwo, oparte na bazie ustalonych i zatwierdzonych zasobów kopaliny, będzie mogło dysponować kopalina o odpowiedniej jakości i w ilości podanej w dokumentacji geologicznej złoża.

Biuro Dokumentacji Geologicznej, do którego zakresu działania należy między innymi ewidencjonowanie zasobów wszystkich kopalin i sporządzanie ich bilansu, nie bierze udziału w ustalaniu stopnia poznania zasobów złoża kopaliny ani w jego zatwierdzeniu i nie jest tym cyklem produkcyjnym bezpośrednio zainteresowane. Biuro Dokumentacji Geologicznej otrzymuje z Komisji Zasobów Kopalin już zatwierdzoną dokumentację i wykorzystuje ją do własnych celów, między innymi do ewidencji zasobów kopalin i do sporządzania bilansu zasobów kopalin.

Celem ewidencji i sporządzania bilansu zasobów jest zestawienie danych niezbędnych do planowania gospodarczego. Na podstawie cyfr, obrazujących stan zasobów kopalin w całym państwie oraz zmian u nich zachodzących, odpowiednie czynniki mają możliwość planowania eksploatacji złóż, budowy nowych i rozbudowy już istniejących zakładów przemysłowych, których produkcja ma być lub jest oparta o bazę surowców mineralnych. Biuro Dokumentacji Geologicznej w oparciu o bilans zasobów oraz w oparciu o syntetyczne opracowanie wyników prac geologiczno-poszukiwawczych i geologiczno-rozpoznawczych wykonywanych przez wszystkie organizacje i jednostki na terenie państwa powinno ze swej strony sporządzać schematy przeglądowe problemów geologicznych i sygnalizować czynnikiem planującym problemy, jakie powinny być wstawione do planu państwowej służby geologicznej, aby zabezpieczyć perspektywy rozwoju przemysłu opartego o bazę surowców mineralnych.

Ewidencja zasobów kopalin dotyczy stanu ustalonych i zatwierdzonych przez Komisję Zasobów Kopalin zasobów złóż kopalin oraz:

- 1) zmian zachodzących w stopniu poznania zasobów złoża,
- 2) zmian w stanie zasobów, powstałych wskutek:
 - a) przesunięcia w podziale zasobów na bilansowe i pozabilansowe, wynikające ze zmiany warunków zagospodarowania powierzchni, warunków technicznych i ekonomicznych, eksploatacji itp.
 - b) powiększenia lub zmniejszenia części złoża, wydzielonej ze względów technicznych lub gospodarczych,

c) eksploatacji złoża łącznie ze stratami z nią związanymi.

Podstawą założenia ewidencji zasobów złoża powinna być pierwsza dokumentacja geologiczna, sporządzona i zatwierdzona przez Komisję Zasobów Kopalin.

Zmiany zachodzące w stopniu poznania zasobów złoża mogą być wprowadzane do ewidencji jedynie na podstawie zatwierdzonej dokumentacji geologicznej, sporządzonej w celu poznania zasobów w wyższym stopniu (kategorii) dokładności. Zmiany zachodzące w stanie zasobów, powstałe wskutek przyczyn, o których mowa w pkt. 2, powinny być wprowadzane do ewidencji na podstawie kopalnianych planów pomiarowych; oświadczeń mierniczego, który wykonał pomiary, itp. dokumentów.

Ewidencja powinna być prowadzona w formie odpowiednich wykazów przez organ państwowej służby geologicznej, który rozpoznaje zasoby złoża, a z chwilą oddania złoża do eksploatacji powinna być przekazana służbie geologicznej przedsiębiorstwa eksploatującego złożo.

Do ewidencji powinny być dołączone dokumenty, na których podstawie została założona, oraz na podstawie których wprowadzano zmiany. W ten sposób Biuro Dokumentacji Geologicznej będzie miało możność przeprowadzania kontroli właściwego sposobu prowadzenia ewidencji.

W oparciu o prowadzoną przez poszczególne przedsiębiorstwa ewidencję główny geolog resortu powinien przesłać każdego roku do Biura Dokumentacji Geologicznej zbiorcze zestawienie zasobów złóż eksploatowanych lub w inny sposób dysponowanych przez resort według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego. Zestawienie to stanowić będzie podstawę do sporządzenia przez Biuro Dokumentacji Geologicznej bilansu wszystkich kopalin w państwie. Tryb, w jakim sporządzany był bilans zasobów w 1953 r., był uzasadniony w tym czasie brakiem zatwierdzonych dokumentacji geologicznych. Obecnie w myśl § 6 uchwały Nr 864 Rady Ministrów z dnia 10 października 1952 w sprawie ustalania i zatwierdzania stopnia poznania zasobów (dokumentowania) złóż kopalin i rozmiaru dokonywania inwestycji przed przystąpieniem do eksploatacji złoża (Monitor Polski Nr A-90 poz. 1404) eksploatujący lub w inny sposób dysponujący złożem kopaliny w chwili wejścia w życie tej uchwały obowiązany jest ustalić stopień poznania zasobów tego złoża według obecnego stanu wiadomości o tym złożu i uzyskać zatwierdzenie stopnia poznania przez Centralny Urząd Geologii (Komisja Zasobów Kopalin) w terminie do dnia 31 grudnia 1953 r. Przepis ten ma na celu zapewnienie odpowiednich podstaw do zaprowadzenia ewidencji i do sporządzenia bilansu wszystkich kopalin według stanu na dzień 31 grudnia 1953 r. w oparciu o zatwierdzone dokumentacje.

ROZLICZENIA ZA ROBOTY WYKONYWANE PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA GEOLOGICZNE GOSPODARKI KOMUNALNEJ

Zarządzeniem ministra Finansów oraz ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 31 lipca 1953 r. (Monitor Polski Nr A-84, poz. 985) zostały rozciągnięte przepisy uchwały Nr 17 Prezydium Rządu z dnia 10 stycznia 1952 r. (Monitor Polski Nr A-6, poz. 59 i Nr A-106, poz. 1642) na przedsiębiorstwa geologiczne nadzorowane przez ministra Gospodarki Komunalnej oraz został ustalony tryb i terminy sporządzania faktur przejściowych i zasady ustalania podstawy rozliczeń za roboty wykonywane przez te przedsiębiorstwa. (a)

NOWY REZERWAT PRZYRODY

Zarządzeniem ministra Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1953 r. (Monitor Polski Nr A-84, poz. 994) został utworzony rezerwat przyrody pod nazwą „Panieńskie Skąły” o powierzchni 6,11 ha, położony w Lesie Wolskim koło Krakowa. Rezerwat ten został utworzony w celu zachowania jedyne go pod Krakowem fragmentu lasu naturalnego, który otacza wychodnię wapiennych skałek jurajskich. (a)